

schen psalm.
in Gekruiste.
uit, Psalm 2
zij vergaderd

itselfde weer
le bespuwde
den Zondag-
het graf was
of neen, —
laar zijt Gij
woord: God-
d. En het is
den Auteur
pprobatie op
even hebben.
die exegese
Christus Jezus
nt zij hebben
pingsvader
de schep-
als schep-
antwoordt nu
e schepping
aardbeving,
gen treft, als
ijn doortrekt
dien gekruis-
En spreekt
voord hebben
zonder, zulks
Auteur, en
en: zij zullen
rde zien, dat
en, door het
ng, en zulks
dien Jezus-

erenhuis —
de exegese

formatie be-
utatie zou zijn.
n ze Psalm 2
elt tegenover
raëls het
denen. En
gerekend, en
alm 2 getrok-
Pilatus, den
half-heiden
ammen is-
at niet voor

n Gekruiste,
voeren, hier
rpen, eer het
5). Zij heeft
t geschreven
as den Auteur
n, die is een
n; hij wordt
— wij zijn de
re Israël.
prijs durft
selijk mensch

ter psalmen,
h heeft doen

orbij. Ze zijn
xegese. Want
slinken, toen
11, en Open-
hreven staat.
gebonden aan

oemt, sta af
t willekeurig
1".
hof. Die aard-
s maar fabel.
van het ge-

K. S.

VEN
heids-gevoel".

zoo zegt, be-
ren, dat hier
rdt". Is, zoo
ch dan zulk
ok weer zoo
thangen mag
en zoo par-
ren met het

Wie zoo spreekt, heeft vergeten, op verschil-
lende dingen te letten.

Allereerst heeft hij verzuimd, op het in den Catechismus gebruikte woord „eigendom” te letten. De Catechismus laat den christenmensch, met al zijn „hebben” en „weten”, met al zijn veiligheid, en met zijn metamorfose, toch geen enkel oogenblik zich verheffen tegen God, want in het eerste antwoord van den Catechismus komt hij wel voor als eigenaar, o zeker, doch in dit eigenaarschap is hij eigendom. Hij is „het eigendom van zijn Heer en Zaligmaker Jezus Christus”. Met andere woorden: hij „beschikt” niet over God, maar God beschikt in Christus over hem. Hij roemt in wat hij „heeft”, maar: alle roem is toch weer uitgesloten. Want hij is zelf objectief het bezit van een Heer, die hem in eigen hand besluit. Al zijn „hebben” is een gevolg van Christus’ „hebben”; vandaar dan ook, dat tenslotte zijn „hebben”, zijn eigenaarschap, nooit kan worden een uitwischen van de grenzen tusschen God en den mensch. Zijn „hebben” is van dat van Christus zoo ver onderscheiden als de hemel van de aarde. Vandaar dan ook, dat in dit klassieke antwoord de bezitter, die zich zelf als bezit van Christus kent, eerst dan van zijn confirmatie durft gewagen, als hij zijn justitie heeft beleden en geloofd. Een juiste zinsbouw van het catechismus-antwoord is aldus: „dat ik... Christus’ eigen ben, die, nadat door zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen genoegdoening is geschied, mij van alle macht des duivels heeft verlost, mij alzo bewaart, dat zonder den wil mijns hemel-schen Vaders geen haar zelfs van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat alle ding mij tot mijn zaligheid dienen moet.” Zoo blijkt nog duidelijker de bedoeling: de bezitter is slechts daarom veilig, „secur”, geconfirmeerd, omdat hij in de justitie tot Christus’ eigendom geworden is. In dat laatste ligt de vastheid van zijn „hebben” en „bezitten”; maar tevens wordt daarin uitgesproken, dat tenslotte de rechtsbasis en de rechtshandhaving van zijn „hebben” en „bezitten” in den Christus als zijn Kurios-bezitter ligt.

Ten tweede. Men bedenke bovendien, dat het „hebben” van den christen nog niet compleet is. Al is het hebben een realiteit in het heden, het is toch ook in zijn volheid nog wachtende op de toekomst. Wij zijn verlost van alle tirannie des duivels. Dat is in het verleden de principiële daad, die ons vrij gemaakt heeft: voltooid tegenwoordige tijd. Maar ook: wij worden bewaard; dat is de onvoltooid tegenwoordige tijd. En het bewijst, dat wij wat de volkomenheid betreft, „er” nog niet „zijn”. Want wel wordt ontkend, dat de absolute wil van God buiten de haren van ons hoofd zou omgaan; en ook wordt wel ontkend, dat die wil van God iets anders dan vaderlijke wil zou zijn. Maar dat de hoofdharen vallen, dat wordt niet geloofd.

Ten derde. Onder dit gezichtspunt wordt ook de „positie” van den geloovigen mensch in de historie duidelijk. Hij is „secur”, maar waarom? Omdat de eigenaar van hem, de Christus als bezitter, als kurios in de historie, „securus” is, d.w.z. objectief verzekerd, onbewegelijk vast, in zijn „sediment”. Waarom kunnen de wateren van revolutie of reformatie den geloovenden individu niet verzwelgen, als hij gelooft? Omdat de Christus als eigenaar boven alle roering en gisting vastgeworteld is in het recht van God, en in Zijn eigen kracht. „In het recht van God”; want hij heeft genoeg gedaan, juridisch. „In Zijn eigen kracht”; want Hij heeft ons van alle macht des duivels verlost, dynamisch. Christus zelf is als in de historie opgetreden middelaar juridisch en dynamisch „gestabiliseerd” in het heelal. En dat is het geheim van de stabiliteit en de illabiliteit van het geloovig subject. Achter al de uitspraken van zoo even over de historische „securiteit” van den geloovigen liggen de historische gegevens van Goeden Vrijdag en van Paschen, dat wil zeggen: van Christus’ vastgelegde, bij God aangeteekende, rechten van bezit („juridisch”), en eveneens van Christus’ uit die rechten voortvloeiende, in het vlak der historie waarneembaar optredende, gestalte-gevende krachten („dynamisch”).

Voorzover men dan ook den christen in Zondag 1 ziet staan in een ik-Gij-verhouding tot God, moet men dat herleiden tot die andere zuivere „Ik-Gij-verhouding” van Christus tot God. Voorzover de gemeenschap der belijders van Zondag 1 „wij” kan zeggen tot God als Gij, is dit „wij”, waarin zij hun gemeenschap als een

¹⁾ Zóó: Z. Ursinus, Verkl. op den Heid. Cat. uit het Latijn door C. v. Proosdij, Kampen, 1886, 20. De gewone redactie in E. F. J. Müller, Die Bekenntnisschr. d. ref. Kirche, Leipzig, 1903, 682.

Joh. Cocceius, Heydelb. Catechesis Rel. Chr., Lugd. Bat., 1671: qui precioso sanguine suo... plenissima satisfaciens, me... liberavit: meque ita conservat, ut... Catechesis rel. Chr., a Fr. Sylburgio Wetterano Gracae converso, Hanoviae, 1614: qui pretioso sanguine suo... plenissima solutione facta, me... liberavit, meque ita conservat (hos, huper pasoon toon hamartioen mon hikanon lutron, to timion hautou haima, ektisias, me... erruato; kai bouloou phulattoon dialelei, booste...); Ier. Bastingius, An Exposition or Commentary upon the Catech. of Chr. Rel., Cambridge 1589: who by his pretious blood most fully satisfying for all my sinnes, hath delivered me... and doth so preserve me, that...; ed. H. E. Vinke, Libri Symbolici: qui... plenissima satisfactioe facta, me... liberavit.

„Sions”-gemeenschap afgrenzen tegen elke gemeenschap van „Babel”, als het ware opgesloten in het heerschappij voerende „Ik”, waarmede de Christus, als hun Kurios, zich frank en vrij plaatst tegenover God. De geloovige komt in den Catechismus inderdaad in zekeren zin voor als „partner” van God, zooals men het uitgedrukt heeft; doch hij is dat niet in directen zin, alsof van zijn „existentiële-zich-verhouden-ten-over-God” alles hier afhangt, maar hij is het indirect, hij is het slechts in Christus, die zelf in directen zin de „partner” was van God, en die het voor hen is en blijft. De haren van een geloovige worden niet gekrenkt; maar in deze zijne „veiligheid” is hijzelf als eigendom een sierraad, dat om het hoofd van Christus is gelegd. Het geheim van zijn onschendbaarheid ligt dus hierin, dat de haren van Christus’ hoofd niet kunnen gekrenkt worden.

Ten vierde. Zóó blijkt, dat de subjectieve verzekering, en de reële metamorfose, waarmede de christen concreet in de historie de verzoening tusschen „schijn” en „wezen” beleeft, niet aan hemzelf te danken zijn, doch als genadegiften, principiële, en ook reël in het leven van iederen dag, zijn aan te merken. De veelgesmaakte „theologie der glorie”²⁾ wordt in den Catechismus inderdaad niet omver geworpen; maar alle „glorie” keert hier terug tot Christus, en door hem tot God.

Zoo is dus de „paradoxie” in den boven aangeduiden zeer strikten zin volstrekt verwerpelijk. Wij aanvaarden dit eerste antwoord van den Catechismus als een heerlijk geschenk. Het plaatst ons tegenover de geschiedenis, niet met een „neen”, doch met een hartelijk „ja”. Hoezeer het in de historie begrepen aardsche leven ook onder den vloek ligt, het ligt sterker, waarachtiger onder den zegen. De geschiedenis? Men verachte ze niet: ze is de geschiedenis van onzen Middelaar geworden, en daarom werd zij, in Hem, de onze, zonder ons te verdoemen. Wij staan dan ook tegenover de gedachte van een „theologie des roems” enerzijds afwijzend, maar anderzijds aanvaardend. Wij wijzen af elke „room-theologie”, die hetgeen wij heden hebben als het eindpunt der verwachtingen of als inhoud van zelf-roem zou aandienen. Maar anderzijds ontkennen wij, dat iemand het recht heeft, het „zich beroemen” van den christen te schelden als hoogmoed. Want datgene, wat hij „hebben” moet, en „hebben” zal, is al in beginsel „hier en nu” concreet aanwezig. Dit te loochenen, zou neerkomen op een wegneming van den Middelaar Gods uit de historie. Het is niet voor niets, dat de Catechismus in zijn eerste antwoord God als Vader wel noemt, en ook den Heiligen Geest wel noemt, doch dit slechts doet in bijzinnen, en dat in den hoofdzin de naam van den Middelaar staat. Daaruit blijkt, dat de christen, die hier zijn belijdenis aflegt, geen positie kiest in een abstracte redeneering over het verloren paradijs en evenmin in fantasieën over het toekomstige paradijs, maar dat hij, concreet in het heden van deze wereld zich bevindende, de wereld en zichzelf gedragen weet in de handen van zijn Middelaar. En deze Middelaar is niet slechts Koning over de historie, gelijk God de drieënige dat is, maar Hij is zelf als middelaar begrepen geweest in de historie, gelijk Hij nog steeds op haar rechtstreeks ingrijpt. In haar is hij geboren en gestorven, in haar is hij opgestaan en verheerlijkt, in haar volbrengt hij den weg, ook nu nog, ook door mij en mijn kerk heen, den éénen weg, die Hem leidde van vernedering tot verhooging. Wie daarom tot de historie van deze wereld, en tot het „platte-vlaks-leven” der menselijke geschiedenis „neen” zegt, die loochent daardoor de middelaarsgedachte, welke de kern is en de inzet van het eerste antwoord op den Catechismus.

Men kan van zekere zijde zich aan dit entwedder wel onttrekken door af te dingen op de precisiteit van het „accurate onderteeknings-formulier”, maar de dingen zijn hier geen kwestie van meerdere of mindere accurate, doch van ja of neen. Daartusschen ligt niets, niets, niets.

K. S.

²⁾ De aandachtige lezer zal bemerkt hebben, dat ik in dit artikel zinspel op de theologische aberraties van de confraters (in de negatie) Miskotte en Geelkerken. Na de kritiek, op beider negaties uitgebracht, wilde ik in positieven zin póg dit artikel geven. Men kan dan meteen zien, door welke geloofsinhouden de heer Dr. J. G. Geelkerken in zijn onverstandig achter Dr. Miskotte vergenoegd aanloopen, zoo maar eventjes een streep haalt, zonder te begrijpen, wat hij daarmee nu weer uitgericht heeft.

Onware beweringen van Docent Kersten.

In „De Saambinder” bespreekt de Heer Kersten de vraag, of de Gereformeerde Kerken „de leer van de veronderstelde wedergeboorte nog handhaven”. Sommigen zeiden: neen. En dat „neen” moet nu door een krachtig „ja” weersproken worden, vindt deze docent aan de Rotterdamsche „theologische school”.

Hoe hij het bewijst?

Wel, hij praat drie kolommen vol over een zaak, die... met de veronderstelde wedergeboorte NIETS te maken heeft. Hij handelt eenvoudig over de heel andere vraag, of Paulus (vóór zijn opname als volwassene in de christelijke kerk) wedergeboren kan geweest zijn, dus voordat hij inzag,

dat de Messias reeds gekomen was in Jezus van Nazareth.

Ieder, die iets van de dingen afweet, is er mee bekend, dat de „veronderstelde wedergeboorte” een heel ander vraagpunt is, rakende den doop en de opvoeding der nog niet zich klaar uitsprekende kinderen.

Toch heeft Docent Kersten de Acta van Utrecht 1905 bij de hand gehad. Toch heeft hij dus de kans gehad, letterlijk af te drukken, wat de Geref. Kerken hebben geleerd over de „veronderstelde wedergeboorte”. Maar hij heeft die kans niet gebruikt en over een ander punt gepraat.

Is deze theologische docent zóó dom?

Is deze Acta-lezer zóó bijziende?

Hoe het zij, — men kan weer eens zien, met welke middelen volksverleiders in Nederland uitscheuren wat bijeen hoorde.

K. S.

UIT DE HISTORIE

Het Predikbeurtenblad.

Een belangrijk stuk Amsterdamsch kerkelijk leven wordt vertegenwoordigd door de geschiedenis van het Predikbeurtenblad, weekblad voor de Protestantische Gemeenten te Amsterdam. En daarom kan het ons niet verwonderen, dat Gispén, in de hoofdstad teruggekeerd, aan dit blad bijzondere aandacht schonk. Hij schreef erover in het Jaarboekje voor 1884.

Het eerste ontwerp voor zulk een blad diende Dr. Kuyper bij den Kerkeraad van Amsterdam in, we meenen reeds in 1873. Niet aanstonds echter ging het plan door, omdat men gebonden was aan een contract voor het dusgenaamd Dominees-briefje. En eerst later, toen de ijverige uitgever J. H. Kruij, bij wien ook De Heraut verscheen, het denkbeeld overnam, en tot uitvoering bracht, is het Predikbeurtenblad in de wereld gekomen.

Vóór dien tijd behielp men zich met een lange, smalle strook papier, de Predikbeurtenlijst, waarop in geregelde volgorde alleen de godsdienstoefeningen vermeld stonden. In verscheidene winkelluizen werd dit „domineesbriefje” wekelijks achter glas in een eiken- of mahoniehouten kastje ingeschoven en opgehangen. Het was zóó populair, dat men een lang, mager mensch niet zelden den gewijden naam gaf van „dominees-briefje”.

Deze Predikbeurtenlijst groeide met de jaren, namelijk in de lengte. Want ofschoon oorspronkelijk alleen bestemd voor de Hervormde Gemeente, nam ze allengs ook de godsdienstoefeningen van andere gemeenten op. Ze vertelde echter nooit iets meer dan de predikbeurten, door wie deze zouden worden vervuld en waar en wanneer ze zouden plaats vinden. Langzamerhand evenwel werd de behoefte gevoeld aan een uitgebreider blad, waarin alles wat met het kerkelijk en gemeentelijk leven te Amsterdam verband hield, zou worden opgenomen.

Vrijdag 3 October 1879 verscheen het onder den meer weidschen titel van „Predikbeurtenblad”.

In het eerste nummer schreef de redactie, herinnerend aan den voorlooper, het beurtenbriefje, dat dit niets vertelde dan hetgeen ieder wenschte te weten en verwachtte te hooren; en die kleurloosheid werd het als een verdienste aangerekend. Het Predikbeurtenblad beloofde meer woordenrijk te worden. Door den Kerkeraad der Nederlandsch Hervormde Gemeente was het de redactie echter op het hart gebonden zich te houden buiten den kerkelijken partijstrijd.

Hoofdzak bleef natuurlijk, wekelijks mede te deelen, wie er in de onderscheidene kerkgebouwen zouden optreden. Verder zou het berichten geven, die den leden der Kerkeraaden, en hun Commissies, den leden der onderscheidene gemeenten, den ouders, catechisanten enz. belang kon inboezemen. Voorts was er veel wetenswaardigs in de geschiedenis van den dag op kerkelijk gebied en meer nog in die van het verleden, dat het blad gaarne zou verhalen aan was des er belang in stelde. Van 1 Januari 1882 af was Ds B. J. Adriani redacteur, die met zeldzame toewijding en ijver gedurende een lange reeks van jaren het redactioneel gedeelte verzorgde. Verscheidene historische bijdragen werden door hem geplaatst, de Zendingsgeschiedenis niet vergeten, levensberichten van personen uit vroeger en later tijd werden opgenomen, schetsen aangaande tal van predikanten uit den tijd der Reformatie kwamen geregeld voor, terwijl de wekelijksche kalender met historische data en fata en een stichtelijke overdenking elkander afwisselden.

Van het eerste oogenblik af ontving het Predikbeurtenblad advertentiën van allerlei aard. Daarover schreef Gispén: „Het leeuwenaandeel van het predikbeurtenblad is voor de advertenties! Advertenties zijn de goud- of zilvermijn voor de mannen der pers en de H.H. uitgevers. En Amsterdam is nog altijd een koopstad, en de koopman-geest verloochent zich niet, zelfs niet in de kerkelijke wereld. Op het stuk der advertenties onder-